

Izhaja
10. in 25. dne
vsakega meseca

Stoji za
celo leto 3 gld. —
pol leta 1 „ 60
četrť „ — „ 80
(Posamezne štev.
15 kr.)

Oznaniła,
ikrat natisnena,
od vrste 15 kr.

Naročnina,
oznaniła in reklamacija
pošiljajo se
upravnistvu
v Maribor.

Odpriše rekla-
macije so
poštne proste.

POPOTNIK.

Glasilo

„Zaveze slovenskih učiteljskih društev“.

Izdajatelj in urednik:

M. J. Nerat, nadučitelj.

Spisi in dopisi
pošiljajo se
urednistvu
v Maribor,
Reiserstrasse 8.

Pismom,
na katera se želi
odgovor,
naj se pridene
primerna poštna
znamka.

Na anonimne do-
pise se ne oziramo.

Nepravilna pisma
se ne sprejemajo.

Rokopisi
in na
oceno poslani knjiige
se ne vračajo.

Psihologični listi.

Piše ravnatelj H. Schreiner.

(Dalje.)

III.

O predstavah.

Kaj so predstave in kako nastanejo?

Vidni občutek zelenosti imamo samo tako dolgo, dokler nam dohajajo svetlobni traki od kake zelene stvari ali reči, n. pr. od zelenega lista, zelenega hrošča, zelene rege, zelene papirja itd. na vidni živec. Isto tako imamo slušni občutek, dokler zadevajo slušni miki ob slušni živec. Ko preneha vnanji mik, ali če zatisnemo oči, oziroma zamašimo ušesa itd., da ne morejo zadevati vnanji miki ob dotične živce, preneha tudi občutek. Toda izkušnja nas uči, da občutki ne izginejo brez vsega sledu iz naše duše; marveč znano nam je, da si občutek zelenosti lahko tako rekoč obnovimo, da si zelenost predstavljamo, ako v resnici ni nič zelenega pred nami, da bi je mogli čutiti. Ravno tako si predstavljamo slušni občutek kakega tona, ki smo ga že poprej slišali, n. pr. takozvanega malega c-ja, ne da bi ga v resnici slišali. Prav tako je z okusnimi občutki (sladko ali kiselo itd.), z občutki vonja (rož, vijolie itd.), z tipnimi občutki (gladko, trdo itd.): vse te občutke moremo si predstavljati, ne da bi delovalo na naša čutila kako sladko ali kiselo, duhteče, gladko ali trdo telo. Od občutkov zaostajejo v duši nekaki vtisi; vsledi teh vtisov zamore duša si zopet predočiti občutke in zaznave, ki je je poprej imela, ne da bi bil vnanji mik temu vzrok. Take predočbe imenujemo predstave. Predstava je torej ponavljanje poprej čutenega ali zaznanega vtisa, ne da bi ga povzročil nov vnanji mik. Predstave so spominske slike, katere nahajamo v zavesti od prejšnjih občutkov. Predstavljamo si, kar je odsotno, česar ne čutimo, čutimo pa prisotno, česar nam torej ni treba predstavljati si.

Doslej govorili smo o predstavah, odgovarjajočih samo jednemu občutku, oziroma jednemu zaznavi, n. pr. o predstavi: „zelen“ ali „sladek“ ali „kisel“ ali „gladek“ itd. Toda vsak vnanji predmet vzbuja v nas, kakor smo omenili gori, po več in še celo množino različnih občutov; vidne občute svetlosti, barve, velikosti, podobe, gibanja; slušne občute glasa, ki ga daja od sebe; tipne občute gladkosti, trdosti itd. Zaznavo iz vseh teh občutkov vkup delajo, kakor smo povedali, nazor. Vsakdo pa vé, da si ne predstavljamo samo barvo: „zelen“, ampak tudi zeleno žival, n. pr. zeleno rego, zeleno rastlino, n. pr. travo, zeleno rudnino, n. pr. malahit.

Predstavljajoči si rego predstavljajmo si razun njene barve tudi njeno velikost, njeno podobo, kako pleže in skače, njeno regljanje, njeno gladko, bliščečo kožo itd. V tem slučaju torej nimam jednovite, ampak sestavljeno predstavo. Jednovita predstava odgovarja jednoviti zaznavi, sestavljena predstava pa nazore.*)

Ko Črtomir premagan pri bobinskem jezeru stoji in si hoče življenje vzeti, mu nekaj predrzno roko vstavi: —

„Bila je lepa, Bogomila ! Tvoja
Podoba, ki 'zpeljala ga je 'z boja“.

Črtomir si predstavlja Bogomilo. A on si ne predstavlja samo njene oblike, ampak v tej predstavi so vsa zaznavanja, ki jih je kedaj od nje vzprejel: njena oblika, barva njenih lic, očij in lasi, njena velikost itd. Pa tudi njen milo doneči glas, njeno kretanje itd. In še celo mesto, kjer jo je videl navadno, nahaja se v tej predstavi:

„Enkrat vidét želi podobo milo,
Pozdravit prejšnjega veselja mesto“.

To je sestavljena predstava. Sestavljeno predstavo ima vsakdo, kdor popisuje predmete in dejanja, ki jih je nekda opazoval.

V znani Schiller-jevi drami predstavlja si Tell, prežoč v soteski na Geßlerja, kako je poprej mirno in bezskrbno živel; predstavlja si svoja dejanja — strelal je le divjačino — in predstavlja si svoje misli, ki so mu bile proste umora. Nadalje si predstavlja čustva, ki so ga navdajala, ko je meril na glavo svojega sina in predstavlja si tudi sklep, ki ga je storil v istem trenutku itd. Iz tega primera spoznamo, da si ne predstavljamo samo predmetov in vnanjih dogodiljejev, ampak tudi notranje dogodke, svoje misli, čustva in naklepe.

Potrebno je, da na tanko razločujemo občute (zaznave) in predstave. Predstave razlikujejo se popolnoma od občutov. Predstava najsvetlejšega bleska se ne blišči, predstava najmočnejšega zvoka ne zveni, predstava najhujšega bola ne boli. Ko ugasne luč, ko odzveni zvok, spremeni se občut v brezsvetlobno in brezsvobno predstavo barv in zvokov. A itak predstavlja predstava na tanko blesk, zvok ali bol, ne da bi ga v resnici ponavljala.

Na dvojno razlikujejo se tedaj predstave in občuti: 1. po jakosti in 2. v tem, da občuti zavise vselej do pričujočega predmeta (dojma). Predstave so torej duševno dejanje, kateremu ni potrebno vnanjega (navzočega) nagiba, ampak katero lahko nastane tudi od notranjih spominskih slik.

„Spomin**“ zvesto ponavlja vsebino poprejšnjih občutov po kakovosti (predstava zelene barve je ista, kakor občut zelene barve; isto tako sta si po kakovosti podobna predstava in občut vijoličnega vonja itd.), a ne po jakosti. Vsakdo ve, da ima več telesnosti (da je večja jakost) ako vidi človeka pred seboj in ga potiplje, nego ako se mu pakaže samo njegova slika. Predstava torej ne ponavlja razdraženja, ki smo ga imeli čuteči, ali če se to navidezno zgodi, itak ona v resnici pridruži samo sliko poprejšnega razdraženja kot drugo predstavo k obnovljenemu nazoru poprejšnje vsebine. Bobnanje groma v spominu itak ni močnejše razdraženje, naj se ponavlja njegova posebnost in jakost še tako jasno, nego ravno tako jasna podstava najslabšega zvoka. Mogoče je pač, da se tudi spomin-

*) Čestokrat se imenuje sestavljena predstava, ki je posledica nazora, sama nazor; pravljje bi bilo zaznamovati jo kot nazorno predstavo. !Dokler gledam rego, jo tipam in slišim njeno regljanje, imam nazor rege. Ako ni rege in ako si torej samo predstavljamo rego, kakoršna je, kako reglja in skače itd. tedaj imam samo nazorno predstavo, rekše, nazirenjem nastalo sestavljeno predstavo rege.

**) Naslednji odstavek spisan je po Lotze-ji.

jamo močnejšega razdraženja, ki nam je provzročil močnejši zvok; toda predstava močnejšega zvoka sedaj ni tudi močnejše razdraženje v nas, nego ravno tako jasna predstava slabjšega razdraženja. V spominu razlikujemo teže dveh predmetov, a natančna predstava močnejšega tlaka, ki ga je jeden provzročil, nam sedaj ni zopet močnejše shvatanje, nego nič manje natančna predstava manjše teže. Predstava boli ni bol, predstava radosti ni radost. Brez bola in brez radosti nareja zavednost kakor iz varne visine sem vsebino minulih dojmov z vso mnogovrstnostjo svojih razmer, celo sé slikami čuvstev na njo navezanih; a nikoli ne moti rešenja svoje naloge s tem, da bi na mestu slik ponavljala iste dojme. Spomin na največjo muko ni nič proti resničnemu bolu uboda z iglo; predstava godbe je brezglasna, naj obseza še tako natanko harmonijo in melodijo. Predstavljen slika je brez sijaja in brez istinitosti.

Tako sicer znova prinaša tek misli v spominu zavednosti močno in slabo, veliko in malo vsebino, toda predstavljajoče delovanje, ki jo k temu uporablja, mora biti povsodi brez stopnic.“

(Dalje sledi.)

Slovniška teorija Kernova.

Piše dr. Janko Bezjak.

(Dalje.)

B. Kako je podlog izražen po govornem razmerji, o tem smo razpravljali obširneje v 3. in 5. številki. Skušali smo dokazati, da podloga, izraženega po samem osebilu, ne moremo imeti za osebek, vsaj v 3. osebi ne. Tukaj pa hočemo reč presojevati še iz drugega stališča.

V govoru vežemo različne predstave v celote: predstave dohajajo v razna razmerja, druga proti drugi in posamne proti tistemu, ki govori; isto se dogaja z besedami, ki so izraz posamnih predstav. Ta razna razmerja značimo na dvoji način: ali po drugih pomognih besedah, kakor n. pr. po predlogih, ali po izpreminjavah, ki se vrše na tistih besedah, katerih razmerja hočemo zaznamovati. Te izpreminjave so v različnih jezikih različne, ali se godé na besednih korenih, ki svoje samoglasnike izpreminjajo, ali se tvarjajo po raznih končnicah, ki posamnim deblom priraščajo. Tu hočemo govoriti o zadnjem slučaju.

Končnice torej izražajo razmerja med posamnimi besedami, oziroma njih predstavami, in nadalje med besedami in govorečo osebo. V tem oziru pa najdemo sorodnost med povednim glagolom in samostalnikom: v povednem glagolu je razmerje med obliko glagolovo in predstavo, katero vzbuja oblika v nas, slično onemu, katero nahajamo med samostalniškimi skloni in predstavo, ki jo spajamo z njimi. Tudi tu moramo ločiti dva prvotna dela: samostalnik in njega sklonilo. Samostalnik zaznamuje stvar samo po sebi, sklonilo znači razmerje, v katerém se nahaja dotična stvar proti drugi stvari. To razmerje more biti raznovrstno; radi tega si je stvaril jezik več raznih sklonov, naznanjujočih razna razmerja. Saj vemo po jezikoslovnih preiskavah, da je n. pr. rodilnik prvotno pomenil skupnost ali sorodnost stvari in da se je iz tega pomena razvil polagoma pomen izvora in sploh odvisnosti; da je ablativ značil ločitev, in da je v slovanskih jezikih prevzel ta popravek tudi rodilnik; da je dajalnik zaznamoval smoter, proti kateremu se kaj pomiče; da je tožilnik izražal doseženi smoter itd.

Jeden primer naj zadostuje. Vsakdo ve, da je domov = proti domu, nemški nachhause, latinski domum, grški οἶκος. Kdor pa se je pečal z jezikoslovjem, tudi ve, da je domov stari dajalnik, skračen iz oblike domovi, katero je še rabila staroslovenščina. Take dajalnike nahajamo še tu pa tam tudi v slovenskem jeziku. Tako je še pisal

Dalmatin: šel je k svojemu tastovi. Vzhodni Slovenci govoré še dandanašnji psovi na mesto psu. Oblika ‚domov‘ je torej sestavljena iz besede dom in iz obrazila, oziroma sklonila ov (ovi): domov = dom + ov; dom je samostalniik, zaznamujoč stanovališče, ov (ovi) sklonilo, ki znači mer proti domu.

Dvoje torej izražamo po odvisnih sklonih samostalniških: stvar in njeno razmerje, in sicer izražamo to z jedno besedo; a vendar ne bo nobeden slovníčar raztapljal teh pojedinih besed v posamne dele, iz katerih so sestavljene, v ta namen, da bi iskal v njih dva stavkova člena.

Isto velja o sestavljenih besedah. Te često v sebi združujejo dve ali več posamnih besed, katerih slovníčno razmerje moremo spoznati; a vendar ne bomo v stavkovi analizi razkosavali teh besed po njihovih delih in ne bomo teh kosov zaznamovali po njih sintaktičnem pomenu. N. pr. mokoševka; ta samostalniik je sestavljen iz samostalnikov ‚moka‘ in ‚sevka‘; prvi izmed njiju je v pridevkovem razmerji proti drugemu: mokoševka = sevka moke = Mehlsieberin (Thurmfalke). Ali recimo pridevnik slavoželjen; delimo ga v samostalniik ‚slava‘ in pridevnik ‚željen‘; med obema pa je predmetovo razmerje: slavoželjen = željen slave itd. Bode li pa kdo tudi trdil istinito, da sta ‚moko‘ in ‚slavo‘ stavkova člena, in sicer ta predmet, oni pridevek?

V nemškem jeziku bi to bilo v nekaterih sestavah celo lahko, namreč v tistih, kjer je jeden dveh samostalnikov ohranjen v svojem popolnem sklonu. Recimo stavek: Freundestreue ist rühmenswert in primerjajmo ga stavku iste vsebine in malo ne iste oblike: Freundes Treue ist Rühmens wert. Ta stavek obsega po navadni analizi osebek Treue, njegov pridevek Freundes, vozilo, povedek in njegov predmet Rühmens. Ali bomo sodili tudi o onem tako? Nikakor; nego Freundestreue je tam osebek, rühmenswert povedek; kajti pojem ‚Treue des Freundes‘ je sestavljen: tu smo ga izrazili z jedno besedo ‚Freundestreue‘, tam z dvema ‚Freundes Treue‘. Da je nastala ona beseda še le tekom časa iz teh dveh, to nas tu nima brigati: isto velja o povedku rühmenswert.

Kar torej hočemo povdarjati, je, da jedna beseda danes odgovarja tudi jednemu pojmu, naj je tudi nastala iz raznih besed, ali pomenljivih zlogov. Govoreč o stavkovih členih, ne moremo se ozirati več na sintaktično razmerje posamnih delov jedne besede; kajti ti deli so trdno in nerazločljivo spojeni v jedno celoto: jedna beseda znači tudi jeden pojem, ona more po vsem tem biti le jeden stavkov člen. Ne iščimo torej v jedni besedi dveh stavkovih členov.

Vrnimo se po teh pripravljalnih besedah h glagolu. Tudi v povednem glagolu sta združena dva pojma v jednega, ki ga tudi zaznamujemo z jedno besedo. V tej besedi razločujemo dva dela, kar smo trdili že večkrat: glagolovo deblo in osebito. Glagolovo deblo zaznamuje vsebino glagolovega pojma, osebito pa le govorno razmerje, kakor je sklonilo pri samostalniiku najprej izražalo krajevno razmerje. Osebita so torej le zunanji znaki, ki nam kažejo, da moramo nanašati glagolovo vsebino na neko stvar; ona so sredstvo, s katerim vežemo stanje, izraženo po glagolovem deblu, na podmet, ki ga v slovnici imenujemo osebek; ona še le stvarjajo, kakor smo že dokazali, povedno obliko glagolovo, katere bi ne bilo brez njih. Po osebitih torej dobimo povedni glagol, povedni glagol pa je najvažnejši stavkov člen, namreč povedek: osebita so po vsem tem važen in neobhodno potreben povedkov del, torej ne morejo izražati osebk a.

Iz tega dalje sledi, da more osebek biti vsikdar označen po posamni za-se stoječi besedi. Če ga torej hočemo označiti po govornem razmerji, moramo rabiti osebitni zaimek. Ako rečemo: jaz pišem, izgovorimo tudi istinito osebek in povedek: osebito povedne oblike je le zunanje znamenje, da smemo stanje pisanja nanašati na osebek jaz;

ono je vezilo, ki veže osebek in povedek; ono je znamenje skladnosti med osebkom in povedkom.

Da pa to znamenje ni neobhodno potrebno povedni obliki glagolovi, ampak da imamo povedne oblike tudi brez osebila v raznih arijskih jezikih sedanje dobe, to smo razpravljali sicer že prej obširno, a vendar še tu jedenkrat opozarjamo na ta jezikovni pojav, ker z njim popolnoma pobijemo Kernovo teorijo osebkovo.

Dokazali smo n. pr. v 2. številki, da v slovenskem jeziku 3. oseba jedninska dolečnika sedanjega časa nima osebila, trdili smo isto o 2. osebi jedninski velevnikovi. V praksi bi sicer učitelj mogel te dve obliki zagovarjati, kazaje na končni samoglasnik in trdē, da je ta znak osebe. Sicer bi v tem slučaju bil neresničen, a odpustimo mu to; vprašajmo le, kaj bo neki storil učitelj češkega jezika, ki so mu velevnikove oblike tudi brez končnega samoglasnika: sliš = sliši; zlom = zlomi; mluv = mluvi (govori); poruč = zapovej itd. Tu vidimo čista debbla. V čem je torej neki izražena oseba, oziroma osebek? Ni ga ne; naj ga tudi iščemo s svetilnico Diogenovo.

Po tem takem ne bo dvomil nikdo, da si v takih oblikah osebek le mislimo in da izrekamo stavek, ki sicer ima povedek, osebkpa pa nima. Ume se pa iz tega, kar smo doslej povedali, da takšen stavek le kot slovnična skupina nima osebkpa, ker ni izražen; v naši predstavi že živi tista stvar, istinita ali izmišljena, ki je podlog povedku. Kajti morali smo si na nekak način že prej predstavljati tisto stvar, o kateri hočemo takšen stavek izgovoriti. Ako komu kaj velevamo, imamo predstavo o njem, ker je pred nami, te predstave pa v obliki velevnikovi ne izražamo; ako čitamo povelje, obrneno proti 2. osebi, morali smo že prej nekaj čitati o tej osebi, da stavek umemo, a stavek zopet nima osebkpa. Isto velja o 3. osebi jedninski vseh naklonov.

A semkaj spadajo tudi vse povedne oblike glagolove, ki imajo osebila; kajti osebila so, kakor smo povdarjali zgoraj, le zunanji znaki slovničnih oseb; a z njimi ni izražen osebek, ampak temu je treba posebne besede.

Tako pridemo do sledeče izjave: povedne oblike glagolove sicer tvarjajo same za-se stavek, a stavek, čegar osebek ni istinito izražen; če hočemo osebek imeti, moramo ga posebno izraziti; ker pa v tej točki govorimo o osebkpu, označenem po **govornem razmerji**, moramo ga posebej izraziti po **osebnem zaimku**.

A imamo še druga razmerja, v katerih morejo biti podlogi glagolovim stanjem. Taka razmerja, katera tudi po zaimkih označujemo, so n. pr.: krajevno razmerje podlogovo gledé na govorečo osebo; vprašalno razmerje, če vprašamo po stvari; oziralno razmerje, če se na njo ozira nova misel, izražena po stavku itd. V vseh teh slučajih so osebkpi tisti samostalni zaimki, ki izražajo ta razmerja podlogov.

Naposled še semkaj spadajo nekatera številna razmerja stvarij, namreč tista, katera značimo po samostalniških števnikih. V nemškem jeziku so sicer števnikpi po svojem besednem plemenu pridevniki in zavzimajo v stavkih mesto pridevkov, a v slovanskih jezikih to ni po vsem tako.

(Dalje sledi.)

Prirodopisni pouk v jednorazrednicah.

(Pišeta ravnatelj Henrik Schreiner in prof. J. Koprivnik.)

(Dalje.)

Ognjeniki ali vulkani.

Ognjeniki so prevotleni hribi, ki iz sebe bljujejo razne snovi. (Jesenko). Kateri ognjenik je v južni Ameriki najbolj znan? Chimborasso. Katere ognjenike smo se učili v Evropi? Vezuvij v južni Italiji, Etna v Siciliji in Hekla v Islandiji.

Ognjeniki so navadno po otokih ali ob morskih obalnih zemljah. Ker sede na velikih razpokah zemlje, so po vrsti (vrstni ognjeniki) ali v skupinah (središčni ali skupinski ognjeniki), redkokje se nahajajo posamni ognjeniki.

Dolgo razpoko z mnogimi vrstnimi ognjeniki ima zemlja n. pr. ob Atlanskem morju po vsej Ameriki, ob Tihem morju po vsej Aziji daleč doli prek indijskih otokov in tudi italijanski polotok je razpočen na zahodni strani v srednem in južnem delu — razpoka sega tja v Sicilijo — na tej razpoki sedé ognjenik Vezuvij, Etna in mnogo ugasnenih. V skupinah stoje ognjeniki tam, kjer je zemlja od nekega središča na razne strani razpočena, kakor v Islandiji, v Kanarskih, Azorskih in drugih otokih.

Po visokosti so ognjeniki zelo različni. Najnižji so nizki griči, najvišji visoke, tudi prav visoke gore. Mandana na Santa-Cruzskih otokih meri le 65m Vezuvij je visok 1128m, Hekla 1550m (kakor Velika Kôpa), Etna 3300m (skoraj kakor Ortler), Chimborasso 6310m (okoli 1500m više od Montblanca), Sahama v Boliviji 6800m. Oblike so ognjeniki stožčeve s strmim ali bolj položnim pobočjem, v katero si je večinoma zajedla voda mnogo strug. Na vrhu, ali včasih tudi na strani se odpira lijakasto žrelo (Krater). Le-to vodi v neznane globočine ognjenika. Po legi torej razločujemo vršna in stranska žrela. Žrela niso jednako široka, najožja merijo v premeru le kakih 200m najširja nad 5000m.

Iz ognjenikovega žrela prihajajo leto in dan razni plinovi, največ vodenega para, ogljikova kislina, žveplovega kislina, žveplov vodik, žvepleni par i. dr. Voden par se v zraku zgošča v meglo, katera stoji nad ognjenikom, kakor da bi rastlo iz njegovega žrela drevo z visokim deblom in košatim vrhom. To je naravno delovanje ognjenika ali njegovo mirovanje. Pa zmirom ognjenik ni tako krotek. Včasih se raztogoti ter meče viharo iz sebe žlindro, pepel, pesek in kamenje. Pravimo, ognjenik bljuje. Nastopajoče besnenje često naznanjajo ali bljuvanje tudi spremljajo razne podnebne in zemeljske prikazni, kakor: blisk, grom in vihra, podzemeljsko bobnenje, potresi, promin studencev, nastop novih vrelec itd. Ognjenikovo žrelo se napolni z žlindro ali lavo, katera vreje, kakor krop v kotlu. Vodena para, ki povzroči vrenje in valovanje lave, odhaja z veliko močjo ter vzdiguje veče in manjše dele lave v zrak. Tukaj se odtrgani in vzdigneni lavini deli in delci ohlade, strdijo ter popadajo ali v ognjenikovo žrelo nazaj ali krog ognjenika na zemljo. Ako so drobni kakor prah, pravi se jim vulkanski pepel, če so veliki kakor makovo, proseno ali konopljeno seme, vulkanski pesek, če so še večji, vulkansko kamenje in največim vulkanske bombe in peči. Vulkanski pepel se često tako nakupiči in zgosti v zraku, da postane po okolici temno, kakor po noči. Ko je ognjenik že nekoliko časa vihral in bljuval, vlije se ploha in ta potegne večji del pepela s seboj na tla in nebo se polagoma zjasni. Nekaj pepela pa raznese in raztrosi veter široko na okrog. Ko je leta 512. bljuval Vezuvij, zanesel je veter vulkanski pepel doli do Carigrada!

Slednjič prikipi lava v žrelu do vrha. Prestopi rob in se vlije po ognjenikovem pobočju navzdol. Ker ni tanko tekoča, nego navadno bolj vlačna, (jednako čisti strdi) teče počasi, vendar je nemarna in že bila mnogokrat pogubna ljudem, živalim in rastlinam, ki so se naselile ob znožji ognjenikov. Žareča lava iz Vezuvija je zalila l. 79. po Kr. Pompeji, Herculanium in Stabiae, leta 1794. Torre del Greco, leta 1822 vasi Massa in St. Sebastiano. Vendar pa še ti lavini toki niso bili največji in najstrašniši. Največim in najpogubnejšim se prišteva oni v Islandiji z dne 11. junija l. 1783, ki je bil širok 15—20km in z dvema sledečima tokama zalil 20 vasi ter pokončal nad 9000 ljudi!

Ko je izbruhal ognjenik napete plinove ter izlil iz sebe vznemirjeno in kipečo lavo, postaja bolj in bolj miren. Valovanje pojenjava, bljuvanje preneha, lava se umika in se umakne v neznane globočine žrela: ognjenik je spet stopil v stanje mirovanja.

Kaj pa izlita lava? Ta se ohladi ter postane trda. Najprej se strdi na površji. Skorja pokriva nižje še žareče in tekoče plasti lave, katerim je še obilo primešane vodene pare in drugih plinov. Ker ne pusti skorja prostega odhajanja, zgostijo se plinovi na nekaterih mestih tako, da proderejo skorjo ter s silo odhajajo skozi nareto luknjo v zrak. Lava, ki jo vzamejo seboj, naraste okoli prodrine v 3—4 m visok votel stožec, iz katerega se kade par in drugi plinovi kakor iz malega ognjenika. Takim ognjenikom na shlanjajoči se lavi pravijo žlinorasti dimniki. Shlaja pa se lava (vsled oproščanja zvezane toplote pri strjevanji in zaradi slabe toplotne prevodljivosti površne skorje) zelo počasi. V razpokah lave, ki je pritekla leta 1850. iz Vezuvijsa so še leta 1864., torej po 14 letih kuhali si pastirji jedi.

Vsak ognjenik neha prej ali slej bljuvati. Ognjenikom, ki ne bljujejo več ne plinov ne drugih snovij, pravimo ugasnjeni ognjeniki. Tudi Vezuvijsa so smatrali do l. 79. po Kr. za ugasnjenega, ali dne 23. avgusta ob 1. uri popoldne imenovanega leta se je zopet odprl ter začel vnovič in toliko pogubno bljuvati.

Ugasnjenim ognjenikom se počasi porušijo stene in popolnoma zamaši žrelo. Tam, kjer je stal poprej ognjenik, je potem kotlina, obrobljena z ostanki porušene ognjenikove stene in mnogokrat napolnjena z vodo.*) Ugasnene ognjenike imamo na Štajerskem pri Tlehu nad Radgono, pri Stradenu, Gleichenbergu, Riegersburgu; na Češkem ob Krušnih gorah (Karlovi vari) in Krkonoših; na Ogerskem ob Blatnem jezeru in v Hegyallya-škem podgorji; v Italiji krog Vezuvijsa, na Nemškem v Eifelskem gorovju (z vodo napolnjenimi kotlinami); na Francoskem v Auvergni (tudi v jezerci) i. dr. (Dalje sledi.)

*) Tudi prvi, predzgodovinski Vezuvijs se je že bil porušil, rob udrene stene obdaja drugega sedaj-nega in se še zdaj vidi, pravijo mu Soma.

Šolstvo na Kolumbijevi razstavi v Čikagu.

(Poleg francoščine prosto preložil v češčino Ludovik Kramatta, poslovenil J. S.)

(Dalje.)

Narodno šolstvo se deli na nekoliko stopinj. Prva stopnja obsega izobraženje od 6. do 10. leta, druga od 10. do 14. in najvišja od 14. do 18. leta. Pri razstavljanju šolskih predmetov so se ravnali tudi po tej razdelitvi. Razstavljeno delo šolske dece zavzemalo je skoro le pismene naloge in narise. Da bi se rabili takošni zvezki, kakoršne mi imamo, je po ameriških šolah večinoma neznano. Učenci dobivajo po list belega papirja, na kojega hitro pišejo dane naloge. Zvezki takih listov so temelj razstavi.

Naloge so jako kratke, večkrat le v nekoliko vrstah, v naglici pisanih. Tu ni videti, da bi se trudili z obliko zatopiti obseg, kakor smo se pri nas že preveč navadili, a tu pa tudi ni madežev in izbrisovanja. Pregledal sem veliko število teh nalog, a nisem našel tega, česar sem iskal: one ameriške jedenatosti v mislih, ki značijo lastno, samorastlo premišljevanje, ki vendar pristuje ameriškemu značaju. Zakaj bi se v mladini ne zapazali znaki tega čilega duha? V teh

nalogah res ni duha ne sluha teh lastnosti. S teh listov se ozira na te stara znanca — evropska šablona.

Pozneje se mi je razložilo, zakaj je temu tako. Čikagske šole nas dovolj o tem poučé. Polovica teh šol je napolnjena z Nemci, v drugih šolah so Švedi, Italijani in Slovani. Ti učenci so tuji v deželi, prihajajo sem ne znajoč angleščine, kateremu jeziku se imajo čim brže, tem bolje naučiti; kajti to zahteva njihova lastna korist.

V nekoliko letih je treba te male občane pretvoriti in jim tudi po govoru vtisniti zavest, da so že pristni Američani. To delo se čudovito hitro ponese. Po nekoliko letih, katere prebijejo v teh prelivarnah, so vsi raztopljeni in dobé novo obliko ameriške nravi. Vse je kakor iz jednega mlina. Vsi so se učili iz istih knjig, popevali iste pesmi, navadili se skoro istih nagibov, osvojili si iste nravi — že so Američani. Izraz take jednotne vzgoje vsaj v prvih letih pač ne

more biti ničesar drugega, nego šablona — ali šablona je potrebna v prosep države.

Obiskal sem sam nekatere šole čikagske, ter našel dosti primerov, ki potrjujejo to razlago.

Jako lepo vajo sam naletel po vseh šolah, ki mi je bila že znana iz razstavljenih fotografij. To je „priljubljenost do praporov“.

Predstavljajte si mali polk otrok razstavljenih v uglednih vrstah — deklice posebej, dečki posebej. Vsak vajenec dobi po dva mala trobojna prapora z ameriškimi zvezdami na modrem polji. Na povelje dvigajo dečki in deklice prapore ter posnemajo učiteljeve gibljeje. Dvigajo jih k glavi, kakor bi jih vihteli nad polkom k zmagujočej bitvi, stréé z njimi napred, kakor k napadu, pripogibajo jih k pozdravu, vzdigujejo in pritiskujejo k srcu z ritmiškim zvočnim spevom. Vaja se konča z domovinsko himno.

To je mično, zanimivo in v resnici tudi prirčno.

Najvabljivejši vzgojni oddelek je umeščen v poslopji žen in detet. To je razstava otroških igrač. Kar je tu fantazija znosila v zabavo mladih duš, to je ogromno. Od najprostejšega otroškega kraguljčka do duhovito zloženih igrač, ki tirjajo že nekoliko stopinj razumove delavnosti; dalje je tu knjižnica, obsegajoča pedagoška dela, berilo za deco, otroški pregovori v vseh jezikih in podobe. Telovadna dvorana ponuja vsak dan gledalcem mil pogled na telovadeče otroke.

Tukaj so tudi jaslice, res skrbno urejene s posteljcami in zibelkami, od katerih se v Evropi že polagoma poslavljaajo. V vzorne te jaslice vsprejemajo se tudi otroci v oskrbovanje za 25 sous. O teh otrokih bi se po pravici lahko reklo, da jih občuduje ves svet, kajti po teh prostorih je prohajalo

res že na milijone ljudi najraznejših dežel in jezikov.

Zavetišče deklic se je moglo zapaziti skozi stekleno steno, za katero so hodile deklice, lepo počesane, vsak dan molit, de-lat, popevat, igrat in slednjič tudi jest.

V drugej sobi delajo dečki razne lesene izdelke in modelujejo.

To vse je jako zanimivo, ali če sodimo po francoskih nraéh, bolj reklamno, nego važno.

Imel pa sem tudi veselje videti resničnost šolskega življenja, kajti bil sem navzoč pri pravem pouku v razredih učiteljskega zavoda, ki ga vodi polkovnik Parker v Čikagu. Z učiteljščem je spojena tudi občna šola z osmimi letniki in 16 razredi s 400 učenci. Med 150 gojenci na učiteljšči je le 20 mladeničev, ostale so devoyke. Tečaj trpi dve leti. Gojenci vstopajo v zavod že s precejšnim zakladom izobraženosti, ter se tukaj le za metodiško priročnost pripravljajo. Praktične vaje izvršujejo vsak dan. Jeden kandidat ali kandidatinja poučuje samo skupino deseterih pravih nčencev, ostale prostore v klopeh napolnjujejo drugi gojenci učiteljšča, ki se oglašajo in odgovarjajo, kakor da bi bili nčenci občne šole. Potem podavajo svoje referate o pouku šolskemu voditelju, kateri jih pregleda ter izrazi svoje mnenje o kandidatu, kateri je poučeval. To je jako primerna pot, da se gojenci vzgoje za praktične učitelje.

Ravnatelj učiteljšča je v resnici nenavadno odličnega duha, ki se trudi pri svojih poverjenjih vzgojiti kar največ samostalnosti z istinito ljubeznijo do šole. Kar čudil sem se, da otroci že v prvih šolskih letih rišejo in slikajo po prirodi. Dobé čopič, barvo in vodo, posade se pred drevo, cvetice, poslopje, in rišejo in slikajo, kakor vedó in znajo. Večina teh izdelkov je seveda preprosta, a videl sem jako lepe akvarele iz teh majnih rok.

(Konec sledi.)

Slovstvo.

Poročila odbora za ocene slovenskih mladinskih spisov.

III.

„Igre in pesmi za otroška zabavišča in ljudske šole. Uredil Ivan Mercina, učitelj na c. kr. vadnici v Gorici. V Ljubljani. Izdala in založila „Družba sv. Cirila in Metoda“, 1893. Uvezana knjiga stane 60 kr.“

To je naslov lepej knjigi, katera je izšla še le pred kratkim, da-si nosi lansko letnico. Knjiga ima sledečo vsebino: Predgovor. Uvod. (Oba obsegata celih 38 strani.) Na to sledijo: I. Nabožne pesmi, katerih je 12. II. Uvodne pesmi

(4). III. Koračne pesmi in igre (9). IV. Igre s hojo, skakljanjem, tekanjem in skakanjem (9). V. Igre v krogu (18). VI. Nazorne igre (8). VII. Igre s prsti in z rokami (9). VIII. Igre z žogo (11). IX. Igre s kroglo (7). X. Pesmi za stavljenje (6). XI. Sklepne pesmi (7). XII. Raznotere pesmi (12). XIII. Dodatek (9). Muzikalni del sam obsega 98 strani ter se opira na Funtekovo „Zabavišče“, le „Dodatek“ ima nekaj iger in dve pesmi, katerih navedb ni v Funtekovi knjižici, kakor pravi gospod „urednik“ sam.

Delo je skoz in skoz skrbno sestavljeno in kot prvo te stroke smemo je Slovenci pozdraviti z odkritosrčnim veseljem. Uvod — kateri bi mi raji imenovali temeljito pedagoško-didaktično razpravo — pové nam v obče vse, kar je treba storiti učitelju in vrtnarici pri pevskem pouku. Posebno se ozira na otroške igre, saj so se te sredotočje pouka v otroškem zabavišču, kateremu je ravno Mercinova knjiga namenjena. Gosp. „urednik“ je sam strokovnjak v glasbi, ki ima kot učitelj petja veliko prakso; vrhu tega je član c. kr. izpraševalne komisije za otroška zabavišča, ki je imel sam priliko opazovati take zavode. Potemtakem mu lahko zaupamo, da vé, kaj je za take zavode dobro in primerno. O njegovem delu so do zdaj pohvalno pisali vsi slovenski časniki, in v „Soči“ smo čitali, da sta delo pred tiskom pregledala in pohvalila dva odlična strokovnjaka. Radi se tudi mi pridružujemo tem hvalivcem; vendar si dovoljujemo opomniti, da se nam pesmice zde prejednakolične. Razen nekaj Nedvedovih pesmij in peščice narodnih napevov, zapazimo v zbirki tudi — nemške napeve, kar bi se bilo lahko opustilo ter vzelo naše blago!

No, zbirka vendar le prav pride tudi ljudskim učiteljem, kateri naj bi pazljivo prebirali omenjeni „Uvod“ ter se po njem ravnali. Marsikatero ljubko pesmico bodo s pridom lahko rabili v svoji šoli, posebno še zato, ker gospod Mercina nobedne pesmi ni postavil — previsoko. Kdor je kedaj z vspehom poučeval petje v ljudski šoli (na nižji stopinji), ta vé, da otroci nižje ne „vzamejo“ kakor do **a** (pod vrstami) in ne višje kakor do **d** (na četrti vrsti). Gosp. Mercina je kot izkušen učitelj to gotovo upošteval, zakaj le v pesmi „Oj, kako li vsi imamo“ (str. 12) in v „Cesarскеj“ (na zadnji strani) prekorači glas za pol tona **d**. A vrhu tega smo slov. učitelji

veseli Mercinove knjige tudi zategadelj, ker nam ponuja mnogo lepih in dobrih iger, katere lahko naučimo posebno v nižjih oddelkih. To bode gotovo blazilno vplivalo na odgojo naših otrok ter budilo veselje do petja.

Ne smemo pozabiti, da je jezik v „Predgovoru“ in v „Uvodu“ gladek in pravilen. Le nekaterih malenkostij naj omenimo, kar bode gotovo tudi g. Mercino samega zanimalo, ker se rad in ozbiljno bavi z jezikoslovjem. Namesto osebito bi mi raji pisali, osebito. Na strani 12. v „Uvodu“ čitamo: „najpoglavitnejši in plemenitnejši“. Tu se mora glasiti: najpoglavitnejši in **najplemenitnejši**. Namesto „obdaja“ (na istej strani) bi nam bolje ugajal izraz „obkrožuje“. Gosp. Mercina piše na str. 20. „s prsti in rokami“. Tu bi bilo treba ponavljati predlog, torej „s prsti in **z** rokami“, saj g. M. sam na istej strani pravilno piše „**z** valjeem, s paličicami“, dalje na 23. str. celó: „**z** rokami in **s** prsti“. Vidimo torej, da si je g. M. v tem oziru sam nedosleden. Takih zgledov je še nekaj v knjigi. Kedaj se ponavljaj predlog, povedali smo v razpravi o IV. zv. „Pomladnih glasov“. Na str. 21. čitamo . . . kakor se igra „**z** vršuje“; ali ne bi bilo bolje „**iz**vršuje“? Na 22. str. čitamo: „Temu se pripomore mnogo, ako se igre primerno menjajo“. Koliko bolj v slovenskem duhu bi se glasilo „Temu pripomoreš mnogo . . .“. Namesto samega **n** v besedah „pojasnuje“, „pojasnujoče“, „dopolnjuje“ (str. 25). naj bi se pisal **nj**: pojasnjuje, pojasnjujoče, dopolnjujoče. Gosp. M. piše: „dokler se ga nauče“ (26), „dokler pride“ (28). To se ne strinja s §. 366. Janežič-Sketove „Slovnice“ sub 3. torej: „dokler se ga **ne** nauče“ itd. „S kitice **na** kitico“, morda vender bolje „od kitice **do** kitice“ (27). „Trapez“ (27), „takoj začetka“ (29) namesto: trapez, takoj **od** začetka sta menda le tisk. pogrška. „Z otroci“ (32), pravilno: z otroki (Levstik „Die slov. Spr.“ str. 11).

Hvaležni moramo biti našej slavnej družbi sv. Cirila in Metoda, da nam je podarila knjigo, kakoršne smo doslej posebno v otroških zabaviščih živo pogrešali a jako — potrebovali. Hvaležni moramo biti pa tudi g. Mercini, ki je imel gotovo nemalo truda s tem, da je knjigo tako spretno sestavil. Nadejati se je, da visoko ministerstvo knjigo odobri in da se vsled tega močno razširi med narodom slovenskim, kar jej želimo prav iskreno!

IV.

Velespoštovani skladatelj in c. kr. učitelj petja v pokoji, gosp. Anton Nedved v Ljubljani, izdal je pred kratkim dve lično natisnjeni knjižici, in sicer: „Početni nauk o petji za ljudske šole“, in „Vaje v petji“.

Da-si te dve knjižici ne spadata med slovenske mladinske spise, omenjamo ju vendar zato, ker bodeta izvestno prav dobro služili slovenskej mladini pri pouku v petji.

Prva, „Početni nauk“, ima 31 str. in stane 20 kr. Sestavljena je po Weinwurm ter bode učiteljem pri poučevanju petja v šoli in zunaj šole vrlo dobro služila.

Še boljša se nam zaradi svoje izvirnosti zdi druga knjižica „Vaje v petji“, ki obsega 88 strani in stane 60 kr. Knjižica ima mnogo umno urejenega gradiva, sploh je prav dobro delo, ki priča, da je g. Nedved izvrsten učitelj petja.

Ni dvomiti, da učitelji pevci obe knjigi z veseljem sprejmo ter da obrodita pri nas Slovencih mnogo lepega sadu.

Gospodu Nedvedu čestitamo iz srca radi lepih knjižic ter mu želimo obilno naročnikov!

Dodatek.

K oceni pod št. II. in III. nam je še omeniti, da sta vnanja oblika in tisk obema knjigama prav lepa, kar dela vso čast „Katoliškej tiskarni“ in tiskarni „Blaznikovih naslednikov“ v Ljubljani.

V oceni „Pomladinskih glasov“ naj se čita na str. 137. v 15. vrsti „v dežel“, v 20. vrsti pa: „njega“ strokovno izobrazbo. Na str. 138. v 20. vrsti od spodaj čitaj „pritaknen“; na str. 139. v 3. vrsti drugega razpredelka pa „ker“; naposled v zadnji vrsti „proučijo“.

**Odbor za ocenjevanje
mladinskih spisov.**

Društveni vestnik.

Ptuj. Naše učit. društvo je imelo 10. maja t. l. izlet k Sv. Marku po objavljenem vspredu.

Bilo je krasno jutro. Kdo bi ne bil radostno vzkliknil z veselimi pesnikovimi besedami:

„Za mano ostani o mesto
Z veselo te dušo pustim!“

Vsakdo je bil prepričan, da nam ta dan odzame zopet v mnogoštevilnej družbi vsakdanjo pezo in nas poživi za opetno trudapolno delovanje. Vihrajoče zastave raz zvonik in dično olajšano šolsko poslopje — čast tamošnjemu slov. učitelstvu! — ter pokanje topičev vzradostilo nas je zelo. — Ob 11. bila je sv. maša, pri kateri se je zapela Mikložičeva. Po sv. maši smo se zbrali v šolskej sobi, kjer je bilo zborovanje. Predsednik gospod Strelec nam razloži v svojem otvorilnem govoru v kratkih in krepkih potezah pomen majniških izletov kakor: potrditev za učitelstvo in šolstvo najvažnejših postav, povišanje plač in — letos obhajamo s tem izletom 25letnico teh za napredek avstr. narodov prevažnih naredeb. „Z geslom: ‚složno naprej‘ združimo se duhovski in posvetni učitelji v prid slov. našemu narodu in naši slov. mladini“. Po tem pozdravlja gospod predsednik gg. tovariše in tovarišice, čast. duhovščino, častnega člana gospoda Iv. Mikložiča ter lepo število domačih kmetov in na novo pristopivša uda gg. Stoklasa, nadučitelja iz Leskovca in Kriveca, učitelja od Sv. Barbare.

Ker se je zbralo na željo gospoda predsednika tudi mnogo šolske mladine, naprosi se preč. gosp. Slekovec, domači župnik, da nas počasti s svojim podajanjem: „Turške vojske s posebnim ozirom na slov. Štajer“. V sedanjih časih imamo res te muzelmanske pošasti in njih početje orisane v marsikateri knjigi ali izbrati to, kar je res poučljivo, zanimljivo in karakteristično za to barbarsko ljudstvo — to more le večak — zgodovinar, kakor je omenjeni preč. gosp. župnik. Vsaj ga vsakdo pozna, kdor čita knjige družbe sv. Mohorja. Živo smo gledali zopet silovitost in brezmejno ropazelnost ter krvoločnost divjakov iz minolih časov — take slike, da je marsikateri izmed poslušalcev mrz s preletaval. Proti koncu pa se je razjasnil vsakateri obraz. Gospod govornik nam je namreč povedal, da še imamo sedaj turške potomce med nami, kateri se značijo z imeni: Mustafa, Karo, Hazenmali, Sagadin itd., katerih pa se nam ni treba več bati. Burni živio-klici in topla predsednikova zahvala bili so dovolj dokaz, da je preč. gospod rešil svojo nalogo odlično.

Sedaj je sledil ofic. del društ. zborovanja, pri katerem je bilo le učitelstvo navzoče.

Izmed dopisov je omeniti: a) Vabilo ormož. učit. društva, katero nas vabi na svoj izlet. Ker smo pa tudi mi ravno istega dne izleteli, mislimo, da smo s tem opravičeni. b) Vabilo šmarijsko-ro-

gačkega učit. društva, da se udeležimo slavljenja 20letnice njihovega društvenega obstanka. Sosedni gg. kolegi naj blagovolijo zastopati določ. dne naše društvo. — Čitalnica ptujska izreka zahvalo vsem onim gg. pevcem, kateri so svojo nalogo o dveh prilikah tako častno rešili.

Izmed slučajnostij naj bodo omenjene do cela resnične, a za nekatere ude nikakor ne laskave besede gospoda Podobnika: „On šteje glave svojih dragih in glej, še manjka precej vseh!“ Taki „papirotni“ udje, katerih društvo celo leto ne vidi, ali pa le o svetih časih jedenkrat, in ki zamujajo najlepše prilike — izlete — da se pokažejo med tovariši, taki ne delajo društvu časti. Po predlogu gosp. Podobnika sklenilo je društvo: Društveni odbor reč resno prevdari in svoječasno konkretno poročaj, kaj je storiti z mlačnimi in popustljivimi društveniki. (Se sprejme.) Po nekaterih drugih debatah želi konečno gospod predsednik vsem zbranim gostom obilo zabave in sklene zborovanje ob 1. uri popoldne.

Po zborovanji smo se zbrali v okusno ozaljšanej sobi k obedu, katerega nam je pripravil gosp. Dav. Čeh. Delo dela mojstru čast! Med obedom spomni se gosp. predsednik prevzvišene vladarske hiše in daritelja prekoristnih šolskih postav našega presvitlega cesarja Franca Jožefa I. Napitnica je našla v prsih vseh navzočih krepek odmev v trikratnem živio in v pevanji cesarske pesmi. Potem sledé napitnice čast duhovščini, zastopnikom ljutomerskega učiteljskega društva, gg. Zacherlu in Fr. Čehu, starosti gosp. Iv. Mikloziču, domačemu požrtvovalnemu učiteljstvu, dobro došlim gg. ptujske čitalnice kot odkritosrčnim prijateljem učiteljstva itd. Z veseljem bodite tudi omenjeni napitnici gosp. Podobnika in čast. gosp. Lekšeta, kaplana iz Cirkovec, iz katerih — in prizivov — se je razvidelo da hočeta dva najvažnejša vzgojevalna činitelja — čast. duhovščina in učiteljstvo — vzajemno delovati za napredek naroda. Jako neumestno bi pa bilo, ko bi pozabili gospodičine T. Stupca, katera nas je na večer s svojo prelepo deklamacijo: „Naš čolnič otmino“ tako presenetila, da je vsako srce polno najblazjega čuta med frenetičnimi živio-klici nehote vzkliknilo:

„Naš čolnič, naš čolnič otmino!“ P—o.

Iz Krškega. Pedagogiško društvo zborovalo je 10. t. m. v Kostonjcevi. Ob 10. uri zbralo se je v I. razredu ondotne šole pred ovenčanima podobama Njih veličanstev cesarja Franca Jožefa in cesarice Elizabete učiteljstvo okoliških sol še v precejšnjem številu; tudi gspđc. učiteljice so bile dokaj zastopane. Gosp. predsednik Ivan Gabršek pozdravi navzoče prav prijazno in predstavi c. kr. okr. glavarja gosp. barona Schönberga, omenjaje, da misli: šola je dobila v njem vernega zaslonbika in skrbnega pospešitelja, kar je pokazal gospod baron s tem, da

nas je počastil pri našem prvem letošnjem zborovanji, torej mu zakličimo slava! živio!

Predsednik preide k 1. točki dnevnega reda, h govoru o proslavi 40letnice poroke Njih veličanstev cesarja Franca Jožefa in cesarice Elizabete. V njem našteva vesele ure pa tudi žalostne britke dneve in trpke boje iz zgodovine Avstrijske in posebe iz one cesarske rodbine. Opisuje delovanje presvitlega vladarja splošno, zlasti pa na šolskem polji, na polji izomike, vede, znajdeb itd. Omenja dobrosrčnost vladarjevo in vladaričino, njih dejanja usmiljenja proti siromakom in ponesrečenikom in podporo šolam in cerkvam, ter konča s trikratnim slava! vladarski hiši, kateremu se navzočniki soglasno pridružijo.

Sedaj povzame besedo okrajni glavar gospod baron Schönberg, zahvali se za laskavo predstavo gospodu predsedniku, zatrjuje navzočim, da jih hoče vsakokrat v njihovem težavnem poslu podpirati in jim biti zvesta zaslomba v težkem poklicu, prosi jih naj se v zadregi vsakokrat nanj obračajo, da jim hoče pomagati. „Naloga mi je, naj posebno ozir jemljem no šolstvo, a brez vas ne morem nič storiti, z združenimi močmi storili bomo pa veliko. Ozirajte se posebno na odgojo mladine, tu našli bote še hvalnejše polje, kakor je polje pouka, če tudi vem, da so tudi vspehi dobri, da marsikje celo prav dobri. Obžalujem, da ne morem vašim nadaljnim razpravljanjem dalje slediti, ker me posel kliče drugam, poslavljam se od vas, z izrekom presvitlega vladarja: „Viribus unitis“ bomo teški nalogi kos.“ Podaje posameznim roko se poslovi, ter odide.

Predsednik naznani drugo točko dnevnega reda: „Risanje zemljevidov“, poročevalec gosp. nadzornik Bezljaj; zadržan pravi, da mu je izročil pismeno poročilo, ki je hoče na željo navzočih prebrati; na nasprotni predlog, iz ozira, da se ne more o stvari debatirati, prestavi se poročilo iz dnevnega reda na prihodnje zborovanje.

Sledijo dopisi: a) Povabilo novomeškega učiteljskega društva k skupnemu koncertu v proslavo odprtja „Dolenjske železnice“. Gosp. Trošt in gosp. Potrebin se prav krepko potegujeta za obilen obisk in sodelovanje, ter prevzameta po nasvetu gospoda Gabrškega agitacijo. b) Dopis „Zaveze slovenskih učiteljskih društev“ naj se izreče gledé na učiteljski dom ali zanj ali za konvikt ali obedvoje skupaj, so navzoči splošno za konvikt, vendar se po nasvetu sklep o tem preloži na prihodnji obilnejši zbor. c) Ravno tako se preko odločitve dopisa „Zaveze“ o udeležbi deželne razstave preide na dnevni red. d) Poziv „Ljutomerskega učiteljskega društva k nabiranju“ doneskov za prepeljavo dosmrtnih ostankov tovariša gosp. Josipa Freudensfelda pa se izroči blagajniku za nabiralno polo vred, da se prilično potruži nabirati obilih doneskov.

Pri točki prosti nasveti, predlaga gosp. Trošt, naj bi bil 30. majnik, dan otvoritve „Dolenjske že-

leznice" šole prosti dan, da se ga bode mladina krepkeje spominjala. Nasvet bil je sprejet jedno-glasno.

Sprosi si še besedo gosp. Rosman. Prinesel je s seboj model šolske klopi bratov Schlomp, ki ga natančneje razkazuje, prednaša potem obris in sliko svoje klopi in razlaga podrobneje vporabo in sostav svoje in Königove šolske table, ter priporoča končno učiteljem, naj se pri napravi nove šolske oprave nezadovolje s staro sedaj navadno, ampak naj zahtevajo ono novega sistema, ki je, če tudi malo dražja, v ozir jemaje vporabnost in trpežnost vendar veliko ceneja. Flor. Rosman.

Iz Št. Pavla v Savinjski dolini. Savinjsko učiteljsko društvo zborovalo je 17. maja pri Sv. Jürju pod Taborom.

Gospod predsednik otvori točno ob 4. uri popoldne zborovanje ter pristrčno pozdravlja došle ude, spominjajoč se zajedno 25letnice potrjenja šol. postav, osobito pa prezvišene osebe našega presvit-lega cesarja Franca Jožefa, ki nam jih je dal. Ker nas je le bolj majhno število in nam ni bilo mo-góče slavnostno obhajati 25letnice, kakor so to pač lahko storila druga večja nam bratska društva, povabi gosp. predsednik vse zbrane, da vstanejo raz sedežev ter zakličejo daritelju naših šol. postav trikratni gromoviti „Živio“! Temu se vsi z največjo navdušenostjo odzovejo.

Po oficijelnem delu prebere se zapisnik zadnjega zborovanja, koji se neizspremenjen potrdi in odobri.

Gosp. predsednik poroča, da je ustregel pozivu okr. glavarstva, koje vpraša predsedništvo za število udov ter objavi doslovne dopise:

Dopis predsedništva „Zaveze“, s kojim ime-novano vpraša: a) Ali naj se postavi v Ljubljani učiteljski dom? b) Ali naj se postavi v Ljubljani konvikt za učiteljske sirote? c) Ali naj se postavi v Ljubljani učiteljski dom s konviktom?

Pač je bila ta točka jedna prvih, ki je vzbudila v zbranih občno zanimanje, našla tudi razne odmere, kajti dokaj dolgo se je debatiralo o njej. Storili so se razni predlogi, a zopet ovrgli — dok se ni večina zbranih zjedinila z predlogom g. Šijanca, ki se je izrekel v smislu slav. mariborskega učit. društva — namreč, da bi se delalo na to, da si ustanovi spodnje štajersko učiteljstvo nekje na Spodnjem Štajerskem svoj konvikt.

2. Dopis okr. šolskega sveta Vranskega, s kojim se društvu na njega prošnjo naznanja, da se mu ne more popolnoma v smislu njegove prošnje ustreči, — namreč, da bi bil na dan zborovanja, dotični dan za vse tiste ude prost, ki imajo takrat šol. pouk ter so takim potem zavirani zborovanja udeležiti se; pač pa obljubuje okr. šolski svet, da bo vsikdar pripravljen uslišati prošnjo posameznika, če se hoče zborovanja udeležiti, ki se je pa potem zajedno za-vezal zborovanju istinito dejansko pristostovati.

Ker se je žalibog tudi v naše društvo, ki je samo ob sebi že bolj majhno, urinila nekaka neopra-vičena mlačnost in brezbriznost, osobito z ozirom na nekatere člane, tako da ne ve čez koliko pravih udov društvo razpolaga, sklene se na predlog gosp. Jarca po tajništvu vsakega člana resno pismeno vprašati, naj se odločno izreče, ostane li še zanaprej ud Savinjsko učit. društva, ali ne? — da se za-more število udov natanko določiti in imenik za „Zavezo“ sestaviti. Ne delajmo si sami sramote, še manj pa društvu, ki ima vendar takó lepo pristno slovensko ime.

Iz blagajnikovega poročila smo posneli, da nam je ostalo blizu 2 glđ prebitka. Gosp. predsednik se mu zahvaljuje na njegovem trudu, izražujoč hkrati priznanje, da je zdajšnji blagajnik gosp. Zotter kaj vrlo gospodaril.

Radi pomanjkanja nekaterih članov odložila se je volitev novega odbora na prihodnje zborovanje, iz tistega uzroka tudi volitev delegatov k „Zavezi“.

Da bi si tudi naša blagajnica malo opomogla, sklenilo se je na predlog gospoda Stritarja opustiti list „Freie pädagogische Blätter“. Naročili se bodo zanaprej samo „Schule und Haus“ in „Pedagogische Zeitschrift“.

Na predlog gosp. Sadnika sklene se, da pristopi naše društvo k „Lehrerbundu“ ter se radi tega poviša udnina za vsakega člana od 1 gl. na 1 gl. 40 kr.

Na to podaval nam je tovariš g. Šijanec: „Kakó se učenci hitro čitati nauče“. V kakih petih minu-tah razkril nam je vso skrivnost svoje metode, v katero smo bili vsi očividno zamaknjeni. Na deve-tih normalnih besedah priučil je svoje učence v Ojstrici, koder le pončuje dvakrat v tednu, kakor sam pravi, od velike noči do sedaj, vseh majhnih črk, tako, da učenci že čitajo v „Začetnici“.

Gospod predsednik se podavalu posebej zahva-ljuje, ter samo omenja, da se ta metoda pač uporabljati na jednorazrednicah in podružnicah, ka-koršna je dejansko v Ojstrici, kjer je s tem računiti, da se učenci kmalu priuče čitanju.

Gospod Stritar izročuje pozdrav in gromoviti „Živio“, koji se mu je izročil, kot zastopniku našega društva ob priliki obhajanja 25letnice šolskih postav zjedinjenih društev Celjsko-laškega in Šmarskega okraja v Šmarji. Gosp. predsednik se mu v imenu društva pristrčno zahvaljuje, ter ga ob jednom na-prosi, da izrazi pri prihodnjem zborovanji celjskega učit. društva še posebej našo iskreno zahvalo.

Ko se je še določil kraj prihodnjega zborovanja namreč pri gosp. Sadniku ob Savinjskem mostu, za-tvori g. predsednik zborovanje zahvaljujoč se zbra-nim za njih vstrajnost.

Po zborovanji razkazoval je gosp. Šijanec še nekaterim članom svoje drevesnice, kojih ima celo štiri in o katerih razpolaga na 12 tisoč drevesic. Najbolj omilil se nam je pa prelep še le novi vrt kmetijske družbe za Vranski okraj z ogromno se-

menico, kojega tudi oskrbuje g. Šijanec. Pač lahko smelo rečemo že naprej, da se bo skoraj videl sad njegovega truda v divnem Št. Jurju ob Taboru.

Bratje! tovariši in tovarišice, — podajmo si roke, spopravimo se krepko skupaj, liki Špartanci pri Termopilah, ki jih je bilo tudi malo kakor nas, vendar so se jih strašile neštete perzijske vojske. Nečem pa s tem reči, da bi se tudi nas kdo strašil, ampak, da se bodo potem tudi večja društva s ponosom na nas ozirala, ko bodo videla, da hočemo z združenimi močmi, čeravno nas je malo, tudi mi delati z unimi vred v povzdigo naše stanovske časti in večjega nam ugleda.

Pokažimo pa to že dejansko 7. junija, ko bomo zopet zborovali, da bom še imel kaj veselejšega poročati. Na veselo svidenje torej! Sr. P.

Hum pri Ormoži. (Učiteljsko društvo.)

Izlet, katerega je priredilo učiteljsko društvo za ormožki okraj v proslavo „25letnice šolskih postav“ 10. majnika t. l. k Sv. Bolfanku na Kogu sme si društvo ponosno všteti mej prve v teku društvenega obstanka. Z veseljem hitel je vsaki beli cerkvi in poleg nje stoječemu šolskemu poslopju nasproti, kajti tu-le zbiralo se je od vseh strani mnogo učiteljev in gostov k slavnostnemu zborovanju. Ob določeni uri otvoril je predsednik, g. Anton Porekar v okusno okinčanej sobi izvanredno zborovanje. Krepko pozdravil je došle društvenike in goste in vsem v jednatih besedah predložil namen današnjega dneva. Med došlimi gosti zapazili smo tudi ude tamošnjega krajnega šolskega sveta.

Po pozdravu, kateri je veljal tudi njim, zahvalila sta se načelnik in ogleda ter pozdravila došlece. Po prečitani zapisnika čital je predsednik razne dopise, ki so došli društvu, tičoč se največ majniškega izleta. Najprvo prečital se je brzjav okrajnega glavarja gosp. viteza dr. Scherer-ja, kateri se z živahnim „živio!“ radostno vsprejme. Tudi dopis c. kr. okr. nadzornika gospoda Ivana Ranner so društveniki z „živio!“ radostno vsprejeli. Oba pozdrava želela sta v lepih besedah društvu prav lep vspah k današnjemu dnevu. Čitali ste se na dalje dve vabili, prvo od štaj. „Lehrerbunda“, ki vabi k slavnosti, katere se ima prirediti v proslavo 25letnice državnih šolskih postav, a drugo od vinorejskega društva ormoškega okrajja, katero vabi 12. maja t. l. k. cepljenji, ki se ima vršiti v društvenih goricah. Dalje poslal je društvu gospod dr. Križan, profesor v Varaždinu dopis, s katerim se je v duhovitih izrekih zahvalil, da ga je društvo imenovalo svojim častnim članom. Istotako zahvalil se je gospod Končnik, ravnatelj celjske gimnazije, častni član društva za prijazno vabilo, s katerim ga je društvo vabilo k izletu. Slednjič čital se je dopis, katerega je poslal tovariš iz Ogrske ob štajerski meji stanujoč, s katerim naznani, da se tudi on v duhu z nami raduje tega dne. Potem nastopil

je težko pričakovani slavnostni govornik gospod Josip Rajšp. V svojem res po vsem dovršenem govoru razvijal je blagodejnost, katero napravila je nova šolska postava. Čas pred tem velevažnim dogodljajem primerjal je zimi, a čas po letu 1869 nadopolni pomladi. Od tega leta smemo smelo reči, da:

„Naš stan ponižan in teptan,

Ponosno se stanovom drugim družim.“

Oslikal nam je slednjič ljubezen našega milega vladarja do šolstva, katero je podlaga sreče in zadovoljnosti narodov. Njemu torej, ki nam je podal nov državni šolski zakon zahvaliti imamo s sklicom: „Bog živi in blagoslovi daritelja naših šolskih postav presv. cesarja Franc Jožefa I. Trikratni „slava mu“ donel je po dvorani. Stojé odpela se je na to cesarska pesem. V imenu vseh zahvalil se je predsednik govorniku, ki je danes prvič pri našem društvu pokazal svoj izredni govorniški talent. Slednjič razvijal nam je gospod E. Slanc, kako je vravnati začetni pouk iz prirodoslovja in izvajati najvažnejše poskuse. Rešil je svojo nalogo hvalevredno in tudi njemu smo s predsednikom vred vsi čestitali. Nasvetovalo se je dalje, kdaj naj bi društvo zborovalo in se v to odločil mesec junij. Na predlog predsednika, ki se je spomnil bivšega mariborskega profesorja na učiteljski, sedaj umrlega g. Ehrata, vstali so raz sedežev navzoči v znak sožalja. Zapustili smo na to hribček, kjer nas je gosp. nadučitelj E. Slanc imenitno pogostil in jo krenili proti gostilničarju Štamparju k banketu. Tamkaj zbralo se je mnogo gostov, da se udeležé tega učiteljskega praznika. Predsednik je prvi napil Njega Veličanstvu presv. cesarju, kateremu je društvo poslalo brzjav in tu se je vnovič odpela cesarska pesem. Gospod A. Kosi je napil naučnemu ministru Madeyskemu, g. E. Slanc ces. namestniku baronu Kübecku, g. M. Šalamun deželnemu nadzorniku g. Konradu Jarcu, g. J. Košar okrajnemu šolskemu svetu, zlasti njegovemu načelniku gosp. vit. dr. Schererju, gosp. Josip Rajšp, okr. šolsk. nadzorniku gosp. Ivan Rannerju, gosp. A. Šabec vsem navzočim gospem in gosp. predsednik slednjič vsem gostom. Vrstilo se je na to še mnogo napitnic, zlasti ko je došlo mnogo odličnih gostov iz domačih in drugih krajev. Veselili in radovali smo se pozno v noč. Marsikatera mična pesem zadonela je in povelicevala slavnost. Slednjič prišel je čas razhoda in zadovoljno stiskali smo drug drugemu roke kličeč: „Na svidenje“ pri slavnostni veselici, katero priredi društvo tekom leta v proslavo 40letnice poroke Njih Veličanstev. Humčan.

Iz Sežane. Naše učiteljsko društvo zborovalo je 10. t. m. v Sežani. Gosp. predsednik otvori zborovanje z običajnim pozdravom, v katerem se je spominjal prihodnjega zbora „Zaveze“ v Gorici, 25letnice šolskega zakona, pokojnega tovariša M. Kosiča ter

prečita dopis visokor. grofa, g. A. dr. Schaffgotscha, predsednika okrajnemu šol. svetu, ki radi nujnih opravkov ni mogel pozdraviti zbora osebno. Na presrečni pozdrav so odmevali glasni živio-klici.

Preide se k dnevnemu redu. Zapisnik slednjega zborovanja se overi brez opazek in tajnikovo letno poročilo o društvenem delovanju se vzame na znanje. Iz tega posnemamo, da ima naše društvo 40 pravih udov in 1 častnega. Blagajničar nas letos ni posebno vzradostil, kajti je 8 fl. 62 kr. primanjkljaja; bilo je namreč dohodkov 55 fl. 77 kr., stroškov pa 64 fl. 39 kr. Račune so takoj pregledali in odobrili gg. Fakin, Alb. Strekelj in Fonda, da-si so tudi po društv. pravilih imeli časa do prih. obč. zbora. Hvala jim torej za hitro pa točno izvršitev naloge!

Vprašanje o nadaljev. tečajih je gosp. Kante preudarno razvijal ter so bile predlagane točke sprejete:

1. v nadaljevalnih tečajih (recte ponavljajni) naj se poučuje celo leto in sicer 2. rač. z oblikoslovjem, spise in čitanje etičnih koščkov, zgodovina in zemljepisje, kmetijstvo pa v zvezi s prirodopisjem, prirodoslovjem in umnim gospodarstvom; za vse te predmete spisati bo prav potrebno posebno knjigo, razen kmetijstvo, katero že imamo od E. Kramarja. 3. Uka po 4 ure na teden, sicer 1 spise, 1 čitanje, 1 rač. in 1 kmetijstvo, katerih vsaka 4. naj se nagradi po 50 fl. na leto iz kolikatega zaloga. Gosp. Jos. Strekelj, poznani strokovnjak v kmetijstvu nam je poročal o šol. vrtih: 1. šol. vrte naj priredi okrajni zalog; 2. vzgleden vrt bodi priprosto urejen po načrtu ter imej: drevesnico, trtnico, cvetličarstvo, zelenjavnico, čebelnjak in gnojišče (kompost) z lužo; 3. dela naj ne opravljajo učenci; 4. to naj plačuje okr. zalog; 5. uživa pa naj in 6. ima pravice do šolsk. vrta učitelj vrtnar (na večrazrednicah tudi voditelj) in okr. šol. svet.

Gledé poziva „Zaveze“ o zgradbi učit. doma je prešel zbor na dnevni red ter sprejel po g. Banotu nasvetovan in utemeljen predlog: „pomagajmo učiteljskim sirotam z ustanovami!“ — s prošnjo, da se o tem obvesti direktorij „Zaveze“, dopošlje v pres. vsem podrejenim učit. društvom in stavi na dnevni red prih. zbora „Zaveze“.

Odbor se je na predlog g. Fakina jednoglasno potrdil stari, kateri si je med seboj izbral: predsednikom M. Kanteta, tajnikom A. Kosovela, blagajn. A. Bergineca, pevovodjem Jak. Starca, preds. nam. A. Benigarja, tajn. nam. Jos. Strukelja in Jos. Banota.

Tako se je končalo lepo zborovanje, katerega se je udeležilo 20 udov, mej njimi 4 učiteljice, če tudi ni bil dnevni red za nje prezanimiv. Živele!

Iz ptujskega okraja. (Vabilo.) Ptujsko učiteljsko društvo bode imelo v četrtek 7. junija t. l.

ob 1/2 11. uri dopoldne v navadnih prostorih svoje redno zborovanje sè sledečim sporedom: 1. Zapisnik in dopisi. 2. Društvena poročila. 3. Volitev zaveznih delegatov. 4. Poročila in pogovor o vprašanih uradne učit. konferencije. 5. Slučajnosti. Jedno uro pred zborovanjem je pevska vaja za možki, popoldan ob dveh pa za mešani zbor. Pred zborovanjem delile se bodo vsakokrat knjige uradne učit. knjižnice. K prav obilni udeležbi vabi vljudno odbor.

Hum pri Ormoži. (Vabilo.) „Učiteljsko društvo za ormoški okraj“ zborovalo bode 7. junija t. l. dopoldne ob 9. uri v šolskem poslopji ormoškem sè sledečim vspeedom: 1. Zapisnik. 2. Dopisi. 3. Posvetovanja in poročila o vprašanih za letošnje okrajno učiteljsko konferencijo. 4. Nasveti. K obilni udeležbi prijazno vabi

za odbor:

Anton Porekar, t. č. načelnik.

Sv. Trojica v Slov. gor. (Vabilo.) Št. Lenartsko učiteljsko društvo bode zborovalo 3. junija t. l. ob 11. uri dopoldne v šoli pri Sv. Trojici v Slov. gor. sè sledečim vspeedom: 1. Zapisnik. 2. Dopisi. 3. Pogovor o predmetih letošnje okrajne učiteljske konferencije. 4. Nasveti. K obilnej udeležbi vabi vljudno odbor.

Št. Pavel v Sav. dol. (Vabilo.) Savinjsko učiteljsko društvo bode zopet zborovalo v četrtek 7. junija t. l. popoldne ob 4. uri pri Sadniku ob Sav. mostu. Na dnevnem redu bode: 1. Zapisnik. 2. Volitev novega odbora in „zaveznih“ delegatov, kar se v zadnjem zborovanju ni dognalo. 3. Prosto predavanje. 4. Slučajnosti in nasveti. K polnoštevilni udeležbi vabi odbor.

Laški okraj. (Vabilo.) „Učit. društvo za celjski in laški okraj“ ima svoje prihodnje zborovanje 3. junija 1894 v okoliški šoli v Celji. Dnevni red: 1. Zapisnik. 2. Društvene zadeve. 3. Volitev delegatov za letošnji glavni zbor „Zaveze“ v Gorici. 4. Ocena Trebentschekove knjige o Grubejevi računski metodi. (Poročevalec g. A. Gnus). 5. Podavanje gosp. F. Brinarja: „O pokončni pisavi“. K prav obilnej udeležitvi vabi najvljudneje

odbor.

Šmarje. (Vabilo.) Šmarsko-rogaško učiteljsko društvo zboruje 7. junija t. l. ob enajstih dopoldne v Šmarji. Razven običajnih točk je na vspe-redu tudi razgovor, kako bi se dosegla tesnejša zveza učiteljstva šmarskega in rogaškega okraja. Z ozirom na to prosi najboljnejše udeležbe, posebno iz rogaškega okraja odbor.

Dopisi in druge vesti.

Iz Notranjskega. Uradno letno zborovanje učiteljstva v postojnskem šolskem okraji bo 6. junija 1894. ob 9. uri dopoldne v šolskem poslopju v Senožečah s sledečim dnevnim redom:

1. Nagovor predsednikov. — 2. Volitev dveh zapisnikarjev. — 3. Priobčilo nadzornikovo o stanju šol. — 4. Poročilo učitelja gosp. Dovorina Judniča: „Kako postopaj učitelj pri vzgoji in pouku šolskih otrok z ozirom na njihov različen temperamet in njihovo različno individualnost?“ — 5. Poročilo g. nadučitelja A. Skala: „Katero korist dajejo pisмени izdelki učencev v raznih predmetih; kako naj se pri izdelavanju istih postopa, da obrodé pravi sad?“ — 6. Poročilo o okrajni učiteljski knjižnici. — 7. Volitev knjižničnega in stalnega odbora. — 8. Samostojni nasveti. — 9. Vsled ukaza visokega c. kr. deželnega šolskega v Ljubljani od 30. aprila 1894. št. 1128 volitev dveh zastopnikov učiteljstva v c. kr. okrajnem šolskem svetu za šestletno dobo v smislu §. 16. dež. šol. postave z dne 9. sušca 1879.

Šestletna doba bliža se svojemu koncu, kaj se je vse v njej zgodilo, nam je dobro znano, pride zopet šestletna doba, kaj se bo v njej godilo, to ni nikomur znano, znano pa nam je vsem, kake zastopnike bomo 6. junija izvolili, take bomo 6 let imeli, v njih roke položimo svojo srečo ali nesrečo. Ta dva zastopnika bodeta naša opora v veselih in žalostnih časih, za to izberimo si moža, ki bosta vestno in požrtovalno opravljala častni in težavni posel zastopništva vsega učiteljstva v našem do sedaj naprednem okraji.

Da pa bomo res prava moža in neizprosna trdna, značaja si izbrali kot zastopnika, v to pomozí nam Bog, bratovska sloga in sreča junaška. Na svidanje tedaj v Senožečah. Pravicoljub.

Videm. (Anton Kozole †) . . . Na pare se vleže — Utrujen trpin . . . Neizprosna smrt terjala je mej zasavskim učiteljstvom zopet. svojo žertev. 6. m. m. namreč preminol je na Vidmu tovariš g. Ant. Kozole v 45. letu svoje dobe. Rojen v Koprivnici 16. junija 1849. obiskoval je šolo najprej doma, 1 leto v Brežicah in potem nadaljeval svoje studije na celjskeji gimnaziji, od koder se je po dovršenem 5. razredu podal v mariborsko učiteljsišče. Tu je dovršil leta 1877. meseca julija in h krati nastopil na Vidmu službo zač. podučitelja. V svojem poklici deloval je pokojni z vsemi svojimi močmi. Bil je vesten, marljiv učitelj in prijazen, blagi tovariš. Njegova skromnost in milosrčnost sta ga vsakemu omilila, a tudi on sovraštva ni poznal. Da-si se je, odkar je učiteljeval, le malokedaj zdravega počutil, vendar se je kaj rad kratkočasil v veseli družbi in njej na ljubo vkljub svojej mirni in tihi pravi zapel marsikatero svojih priljubljenih pesem. Po 10-

letnem službovanji razširila se je videmska šola v trirazrednico in naš Kozole zrl je poln upanja v resilni žar, ki mu je obetal vsaj nekoliko zboljšati gmotno stanje in pri svojej radodarnosti kolikor toliko omogočiti podporo sirotnih mu sorodnikov ter vrhu tega povzdigniti ga v duševnem obziru zaslužen na učiteljsko mesto. Toda Kozole je obračal in osoda je obrnila. . . . Poražen na duši in telesu „podučiteljeval“ je dalje brez zdihovanja, brez tožbe. Od sedaj pešale so mu vidno njegove moči; v zimi l. 1889. je nevarno zbolel; po večmesečnem dopustu okrevaj je vendar toliko, da je zamogel prevzeti zopet poučevanje. Toda nekdanja vztrajnost in veselje do poklica sta ga zapustile! Náduha, katere kal je že par let nosil v sebi, napredovala je vsleg tega brzim korakom. Dopusti niso mu zljajšali njegovo zdravstveno stanje in po idealih, s katerimi nas nekaterniki toli radi tolažijo in božajo, mu bolezen tudi ni odlegla. Le očetovska postrežba, katero je imel pokojni v rodbini gosp. nadučitelja Tramška, vzdržala ga je delj, ko smo se nadejali.

Legel je k počitku. Mnogobrojno spremstvo katerega so se udeležili množina tovarišev, požarna bramba iz Krškega in Vidma in veliko priprostega ljudstva, je porok, da je vžival pokojni vso spoštovanje; zato pa nam bode tudi ostal v vednem spominu naš tovariš-trpin. V miru počivaj! E.

(Priznanje.) C. kr. dež. šolski svet štajerski izrekel je voditelju okr. učit. konferencije za mariborski okraj, ravnatelju c. kr. učiteljsišča v Mariboru, g. Henriku Schreinerju, za prireditve obširne in poželjive raztave učil povodom učit. konferencije, pohvalno priznanje.

(Umrl) je 15. t. m. v Jarenini bivši tamošnji nadučitelj v pok. gosp. Karol Ud1 77 let star. (Njegov životopis priobčimo o priliki.) N. v m. p.!

(Književnost.) Naš sotrudnik g. A. Kosi, učitelj v Središči izdal je svojo razpravo: „Najnavadnejše jezikovne napake“ (gl. „Pop.“ šte. 6 in 7) v ponatisu, ki se pri njem dobiva po 12 kr. komad. Isto tako je priredil svojemu spisu: „Stariši, podpirajte šolo!“ drugo, po vsem predelano, popravljeno in pomnoženo izdajo, ki se dobiva izvod po 12 kr.; 25 iztisov velja 2 gld. 75 kr., 50 izvodov 5 gld., 100 izvodov pa 9 gld. — Gospod Fran Vabič, nadučitelj v Runeči blizu Ormoža pa je izdal svojo brošurico: „Varujte naše koristne ptice“ že v 3. natisu. Cena 1 komad 15 kr., 10 kom. 1 gld. 20 kr., 50 komadov 5 gld., 100 kom. 9 gold.

(Okrajna učit. konferencija) za ormoški, ptujski in rogački okraj je razpisana na dan 7. junija t. l. in se bode razpravljalo o teh-le vprašanjih: a) Kako vzgajati šolsko mladino k delavnosti in

zadovoljnosti z malim? b) Ali se doseže smoter sedanjega učnega načrta na jedno- do trirazrednih ljudskih šolah na deželi z občnimi šolskimi olajšanji, ali bo treba za takšne šole predrugačiti učni načrt?

(Učit. društvo za mariborsko okolico) je svoje slavnostno zborovanje z izletom v Lembah, ki je bilo napovedano za 19. dan t. m., preložilo na poznejši čas. Najbrž se bode nameravana slovesnost vršila 11. julija zvečer po uradni učiteljski konferenciji. Vendar bode vse natančneje še le odbor določil, ki se v ta namen v nedeljo 27. t. m. ob

11. uri dopoldne zbere na učiteljski v Mariboru k redni seji.

Premembe pri učiteljstvu. V Istri: Gospod Ante Stiglič, poduč. v Št. Mateji prišel je za prov. učit.-voditelja na novo ustanovljeno jedno-razrednico v Poljane (obč. Veprinac), na njegovo mesto v Sv. Matej pa je prišla za podučiteljsko gspđ. Olga Fabiani, prej v Črnicah na Goriškem. — Gspđ. Marija Jug, učiteljica-voditeljica na zasebni slovenski šoli društva „Sloga“ v Gorici, dobila je učiteljsko mesto v Jelšanah.

Št. 625

Razglas.

I. V šolskem okraji okolica Mariborska se bodo začetkom prihodnjega zimskega tečaja stalno, ozir. provizorično namestile te-le podučiteljske službe:

1. jedna v Št. Ilji v Slov. gor. (IV. plač. razr.)
2. dve v Kamnici (III. plač. razr.)
3. jedna pri Sv. Jakobu v Sl. gor. (IV. plač. razr.)
4. jedna pri Sv. Lorenci na kor. železnici (III. plač. razr.)
5. jedna pri Sv. Martinu poleg Vurberka (IV. plač. razr.)
6. jedna v Slivnici pri Mariboru (IV. plač. razr.)

Z imenovanimi službami so združeni normalni dohodki dotičnega plačilnega reda, pri števil. 1 tudi pravica do stanarinske prilike 30 gld.

Prošnje, opremljene z dokazom avstrijskega državljanstva, z zrelostnim, oziroma tudi s sposobnostnim spričevalom morajo se poslati **do konca junija t. l.** dotičnemu krajnemu šolskemu svetu.

Okr. šolski svet Mariborski, 12. maja 1894.

Predsednik: Kankowsky s. r.

Št. 591
okr. š. sv.

Natečaj.

V sežanskem šolskem okraji so namestiti ta-le učiteljska mesta definitivno ali tudi provizorično:

I. mesto učitelja-voditelja na mešani jedno-razredni ljudski šoli:

a) v Avberu, b) v Šempolji, c) v Svetem pri Komnu (nova šola), d) v Temnici, e) na Vatovljah, f) v Zgoniku;

II. mesto nadučitelja in mesto učiteljice na novi dvorazrednici v Gorjanskem;

III. mesta prov. učiteljice ženskih ročnih del in sicer:

Pri upravnistvu „Popotnika“ v Mariboru ali v tiskarni sv. Cirila, Koroška ulica št. 5, se dobivajo nastopne knjige:

Marka Fabija Kvintilijana

govorniški pouk.

Prevel, uvod in komentar

pisal

Franco Brežnik,

c. kr. profesor v Ljubljani.

Cena 60 kr., po pošti 5 kr. več.

1. pod Repentabrom s 60 gld. letne nagrade,
2. v Rodiku s 60 gld. letne nagrade,
3. v Brestovici s 60 gld. letne nagrade,
4. v Temnici za 4 šole, namreč za Kostanjevico, Škrbino, Temnico in Vojščico z 280 gld. letne nagrade.

Prosilci naj vložijo **do 30. junija** svoje prošnje, katere morajo biti pri učiteljih (icah) opremljene s spričevalom zrelosti in učiteljske usposobljenosti, z dokazom avstrijskega državljanstva in priučiteljih — voditeljih z dokazom sposobnosti za subsidiarini pouk katoliškega veronauka, a pri učiteljih ženskih ročnih del s spričevalom sposobnosti — potom predstojnega okrajnega šolskega sveta pri krajnem šolskem svetu v Sežani.

Okr. šolski svet v Sežani, 17. maja 1894.

Predsednik.

Št. 784.

Razglas.

Na trirazrednicah pri Sv. Andraži v Slov. goricah in pri Sv. Andreju v Haložah pridejo namestiti novo ustanovljene učiteljske službe z dohodki po IV. plačilnem razredu, na Hajdini pa nadučiteljsko mesto z dohodki po III. plač. razredu.

Prosilci in prosilke naj vložijo svoje redno podprte, z zrelostnim in s spričevalom učne usposobljenosti in z dokazom avstrijskega državljanstva in oziroma za nadučiteljsko mesto tudi z dokazom usposobljenosti k pomočnemu poučevanju v katoliškem veronauku opremljene prošnje, potom predstojnega okrajnega šolskega sveta **do 12. junija t. l.** pri dotičnem krajnem šolskem svetu.

Okr. šolski svet v Ptuj, 13. maja 1894.

Za predsednika: Ranner s. r.

Napake pri vzgoji otrok

v zveržosteznem vrtu.

Kratek in umeven navod, kako ravnati da se ti otroci razvadijo in spridijo.

Poleg nemškega „Der Irrgarten der Erziehung“

Slovenecem priredil

Fr. S. Jamšek,

šolski ravnatelj v Reichenburgu.

Cena 40 kr., po pošti 45 kr.

Naročila sprejema: Upravištvo „Popotnikovo“.

Vsebina. I. Psihologični listi. (H. Schreiner.) (Dalje). — II. Slovniska teorija Kernova. (Dr. Bezjak.) (VIII). — III. Prirodopisni pouk v jednorazrednicah (H. Schreiner in J. Koprivnik.) (XXXII). — IV. Šolstvo na ameriški razstavi. (J. S.) (III). — V. Slovstvo. (Poročilo odbora za oceno slovenskih mladinskih spisov. — VI. Društveni vestnik. — VII. Dopisi in druge vesti. — VIII. Natečaji.